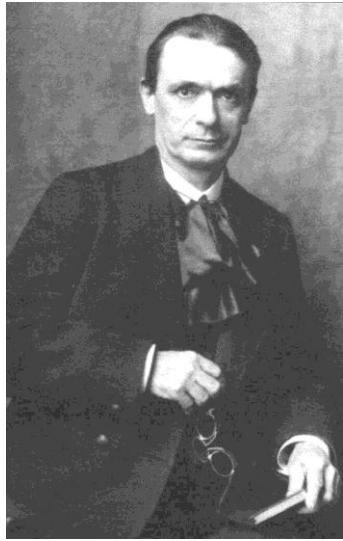

רודולף שטיינר

תנאים ספורים להבנת התנסויות על-חושיות

[הוצאת בדולח](#) מקדישה, ללא תמורה, את התרגום לעברית של ספר זה לקהל קוראות וקוראי ספרות אנתרופוסופית על מדע הרוח מייסודו של רודולף שטיינר.
אפשר להעבירו הלאה, ללא תמורה.
פניות באימייל לכתובת bdolah.books@gmail.com
קובץ זה אינו למכירה ו/או למסחר בכל דרך שהיא.

"... אלה אשר מתפלשים בביצות כאלה של שקריות כפי שנמסרו אתמול, מפזרים עננים אשר חוסמים לגמרי את מה שמוכרח להתפס כאמת על-חושית על-ידי תבונה אנושית בריאה. יש מידה שווה של חוסר-רצון לתפוס שיחסים ישרים וגלויי-לב בין בני-אדם, מוכרחים לשרור כדי שאמיתות על-חושיות תחזורנה בדרך הנכונה אל תוך החיים החברתיים. אדם אינו יכול, מצד אחד, 'למרק' את האמת ומצד שני לשאוף להבין נושאים בעלי טבע על-חושי..."

מתוך: תנאים ספורים להבנת התנסויות על-חושיות, GA-196.

— רודולף שטיינר —

SOME CONDITIONS FOR UNDERSTANDING SUPERSENSIBLE EXPERIENCES

By Rudolf Steiner

GA-196

דורנאך, 18 בינואר 1920

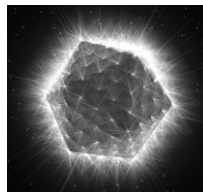
תרגום מאנגלית ועריכה: מוריס איטה

מהדורה ראשונה 2025

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לתרגם, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי או מכני או אחר – כל חלק שהוא מהחומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמו"ל.

© כל הזכויות למהדורה העברית שמורות 2025 לבדולח הוצאה לאור

email: bdolah.books@gmail.com

מהתקופה הנוכחית ואילך, יהיה בלתי-אפשרי לאדם לרכוש ידיעה-עצמית ממשית כלשהי או רגש ממשי כלשהו של ישותו שלו בלי לגשת אל מדע-התקדשות, כי הכוחות שמהם הטבע האנושי למעשה מתעצב, אינם כלולים בשום מקום במה שאדם יכול לדעת ולחוות בעולם החומרי. ליצור אידיאה של מה שברצוני למסור באומרי זאת, מוכרחים אתם לחשוב על דברים רבים אשר מוכרים לכם ממחקרים אנתרופוסופיים.

מוכרחים אתם להזכיר לעצמכם שבאותה מידה שהאדם חי את חייו כאן בין לידה ומוות, הוא עובר שוב ושוב את החיים שבין מוות ולידה חדשה. כפי שכאן על האדמה יש לנו התנסויות דרך תפקוד גופנו, כך יש לנו התנסויות גם בין מוות ולידה חדשה, וההתנסויות הללו אינן, בשום פנים ואופן, חסרות-משמעות ביחס למה שאנו עושים במהלך הוויית-קיומנו הארצית בגוף הפיזי. אך, הן אינן חסרות-משמעות גם ביחס למתרחש על האדמה ככוליות. כי, רק חלק – ואכן, החלק הקטן יותר – של המתרחש על האדמה נובע מאלה אשר חיים בגוף פיזי. המתים פועלים ללא הרף בעולמנו הפיזי. הכוחות שעליהם האדם אינו רוצה לדבר היום בעידן המטריאליזם, נמצאים, אף-על-פי-כן, בפעולה בעולם הפיזי. סביבתנו הפיזית מעוצבת וחזורה לא רק בכוחות אשר נובעים מעולם הרוח, מהישויות של ההיררכיות העילאיות, אלא כוחות אשר נובעים מהמתים גם חוזרים אל תוך מה שמקיף ועובר אותנו כאן. כך, סקירה מלאה ושלמה של חיי-האדם, אפשרית רק אם נתבונן אל מעבר למה שיכול להיאמר לנו על-ידי ידיעה אשר מושגת באמצעות החושים וההיסטוריה, כאן על האדמה.

קיומם של כוחות כאלה הינו, ביסודו של דבר, הדבר האחד והיחיד אשר יכול להסביר את האדם בישותו כולה ואת המהלך כולו של האבולוציה האנושית על האדמה. יגיע זמן באבולוציה הפיזית של האדמה – זה יקרה לאחר שנת 5700 – שבו אם האדם יגשים את האבולוציה המוצדקת שלו, הוא לא יצעד עוד על האדמה בכך שיתגשם בגופים אשר מופקים מהורים פיזיים. באותה תקופה, נשים תהיינה עקרות; ילדים לא ייוולדו עוד באופן שבו הם נולדים כיום, אם האבולוציה על האדמה תתקדם במהלך הנורמלי שלה.

לא תיתכן שום אי-הבנה ביחס לעובדה כמו זו. למשל, משהו אחר עשוי להיווצר. הכוחות האהרימניים שתחת השפעת האימפולסים אשר פועלים בבני-אדם כיום נעשים חזקים ביותר, עלולים להצליח בחסימת האבולוציה של האדמה בהיבט מסוים. אז, יתאפשר לבני-אדם – בשום פנים ואופן לטובתם – לשמור על אותה צורה של חיים פיזיים מעבר לזמן באלף השישי או השביעי. הם יהיו יותר כמו בעלי-חיים, בעודם ממשיכים להיאחז על-ידי ציפורניה של ההתגשמות הפיזית. אחת השאיפות של הכוחות האהרימניים היא להחזיק את האנושות כבולה לאדמה זמן רב כדי להסיטה מהאבולוציה הנורמלית שלה.

ברם, אם בני-האדם יאמצו את האפשרויות הטובות ביותר עבור האבולוציה שלהם, אז באלף השישי הם ייצרו עם העולם הארצי, לאורך אלפיים וחמש מאות שנים נוספות, קשר מסוג כזה שעדיין יהיה להם,

זה נכון, קשר עם האדמה, אך קשר שאינו בא עוד לידי ביטוי בלידתם של ילדים פיזיים. על-מנת לתאר את התמונה באופן סכמתי, אתאר זאת כך: בעננים, בגשם, בברקים וברעמים, האדם יהיה ער כישות רוח-ונפש בענייניה של האדמה. הוא יתפעם, כביכול, מהתגלויות הטבע; ובתקופה מאוחרת יותר, הקשר שלו עם האדמה ייעשה רוחי יותר.

לדבר כיום על נושאים כאלה, אפשרי רק כאשר לבני-אדם יש תפיסה כלשהי של המתרחש בין מוות ולידה חדשה. אף על פי שאין התאמה מלאה בין הדרך שבה, בין מוות ולידה חדשה כיום, האדם קשור למצבים ארציים ובין הדרך שבה הוא יהיה קשור אליהם כאשר הוא לא יתגשם עוד באופן פיזי, יש בכל זאת דמיון. אם אנו מבינים כיצד להחדיר לאבולוציית האדמה את משמעותה ותכליתה האמיתיות, ניצור באופן קבוע את אותו סוג של קשר עם עניינים ארציים שיש לנו עתה רק בין מוות ולידה חדשה. רק חיינו בין מוות ולידה חדשה בעידן הנוכחי, יכול אני לומר, יהיו רוחיים באופן יסודי יותר מאשר הם יהיו כאשר קשר זה יהיה קבוע.

בלי מדע-התקדשות, ההבנה של הדברים הללו נמצאת במרחק רב. רוב בני-האדם בימינו עדיין מתעקשים להאמין בכך שהדרך היסודית לרכישת ידיעה של מדע-התקדשות היא לצבור סוגים שונים של התנסויות רוחיות, אך לא בנתיב אשר מתאים לכולנו בגוף הפיזי. אפילו ההתנסויות אשר נרכשות כיום בשיטות ספיריטואליסטיות נוטות להיות מוערכות יותר מאלו אשר יכולות להיות מובנות באמצעות תבונה אנושית בריאה. כל אשר מתגלה על-ידי מתקדש ויכול להימסר, מובן לתבונה האנושית הרגילה אשר מיושמת כהלכה, אם מושקעים המאמצים הנחוצים. זוהי משימה חשובה ביותר עבור המתקדש, לתרגם את מה שביכולתו להכריז עליו מתוך עולם הרוח לשפה אשר מובנת לתבונה אנושית. הרבה יותר תלוי בכך שתרגום כזה יהיה נכון מאשר העובדה שיש התנסויות בעולם הרוח. כמובן, אם לאדם אין התנסויות כאלו, הרי שאין מה להעביר. אך, התנסויות גסות שעולות בלי תבונה בריאה אשר נתונות לפרשנותם הן באמת חסרות-ערך ואין להן את המשמעות הנכונה עבור החיים האנושיים. גם אם בני-אדם היו מסוגלים לחוות התנסויות על-חושיות רבות, אך התייחסו בזלזול להחלת תבונה בריאה עליהן, להתנסויות הללו לא יהיה שום שימוש עבור האנושות בעתיד. להיפך, הן היו גורמות נזק עצום, כי בהתנסות על-חושית אפשר להשתמש רק כאשר היא מתורגמת לשפה שהתבונה האנושית יכולה להבין. הרע הממשי בתקופתנו אינו שלבני-אדם אין התנסויות על-חושיות; היו יכולות להיות להם המון, אם רק היו רוצים בכך. התנסויות כאלה נגישות, אך תבונה בריאה אינה מיושמת כדי להגיע אליהן. מה שחסר היום הוא **יישומה** של תבונה אנושית בריאה זו.

כמובן, לא נעים לומר זאת לדור אשר מתגאה במיוחד בהפעלתה של תבונה זו. אבל, בתקופה הנוכחית, זו אינה ההתנסות העל-חושית אשר נמצאת בתסבוכת הגרועה ביותר; אלו הם ההיגיון הבריאי,

החשיבה הבריאה באמת ומעל לכול גם כוח האמת, שהינם הגרועים ביותר. ברגע שבו השקריות מופיעה, ההתנסויות העל-חושיות נמוגות בלי להיות מובנות. בני-אדם אינם רוצים להאמין בזה, אך זוהי עובדה.

הדרישה הראשונה להבנת העולם העל-חושי היא האמיתות המוסרית ביותר ביחס להתנסויות של החושים. אלה שאינם מדייקים באופן קפדני ביחס להתנסויות הללו, אינם יכולים לרכוש הבנה אמיתית של העולם העל-חושי. לא חשוב כמה יישמע על העולם העל-חושי, הוא יישאר גיבוב מילים ריקות מתוכן, אם התודעה הקפדנית ביותר לא תהיה נוכחת בניסוח מה שמתרחש כאן בעולם הפיזי.

מי שמתבונן בדרך שבה האנושות בימינו מטפלת באמת ממשית, יקבל תמונה מצערת! כי, רוב בני-האדם אינם מעוניינים ולו במעט לנסח משהו שהם חוו בדרך כזו שההתנסות תוצג באופן מהימן; דאגתם היא לנסח דברים כפי שהם רוצים שיהיו, בדרך אשר מתאימה להם. הם אינם יודעים דבר על האימפולסים אשר נמצאים בפעולה כדי להסיטם בכיוון זה או אחר מהצגה מהימנה של ההתנסות הפיזית.

אם נשים בצד נושאים חסרי-ערך, עלינו להתבונן רק באימפולסים אשר עולים מקשרים אנושיים בחיים ומניעים בני-אדם 'למרק' את האמת בהיבט זה או אחר. ועוד, עלינו רק להבין שרוב בני-האדם כיום אינם אומרים כלל את האמת על דברים מסוימים, בגלל עניינים לאומיים וכדומה. מי שיש לו עניינים לאומיים מאיזשהו סוג, אינו יכול לחשוב ואף לא לומר שהם אמיתיים במובן שבו מוכרחים לתפוס אמת כיום. לפיכך, האמת כמעט אינה מבוטאת ביחס למאורעות מארבע או חמש השנים האחרונות, כי בני-אדם בכל מקום מדברים מתוך עניין לאומי זה או אחר.

מה שמוכרחים להבין הוא שכאשר אדם משתוקק לגשת לעולם העל-חושי, הרבה מאוד לאין שיעור תלוי בדברים כמו כאלה. בזמנים שבהם תהליכים כמו אלה שאפיינתי בסוף ההרצאה אתמול, אפשריים – האם יכולים אתם להאמין בכך שדרכים רבות לאמת נשארות פתוחות? ¹ הם בהחלט אינם אפשריים. כי, אלה אשר מתפלשים בביצות כאלה של שקריות כפי שנמסרו אתמול, מפזרים עננים אשר חוסמים לגמרי את מה שמוכרח להתפס כאמת על-חושית על-ידי תבונה אנושית בריאה. יש מידה שווה של חוסר-רצון לתפוס שיחסים ישרים וגלויי-לב בין בני-אדם, מוכרחים לשרור כדי שאמיתות על-חושיות תחדורנה בדרך הנכונה אל תוך החיים החברתיים. אדם אינו יכול, מצד אחד, 'למרק' את האמת ומצד שני לשאוף להבין נושאים בעלי טבע על-חושי.

*

¹ רודולף שטיינר ציטט טענות שערוריות על זיוף מכוון אשר פורסם בעיתונים בגרמניה על המטרות, השיטות והפעילויות לכאורה של התנועה הלאומית התלת-איברית בתקופה שבה היא נוסדה. הוא אף התייחס למאמרים בכתב-עת רומי-קתולי ולספר מאת פרופסור לפסיכולוגיה אשר כולל מידע כוזב על האנתרופוסופיה.

כאשר מנסחים אותם במילים, הדברים הללו נראים כמעט מובנים מאליהם, אך למעשה הם עניינים מובנים מאליהם במידה מועטה כל-כך שכל אחד כיום מוכרח לחזור עליהם לעצמו. רק כך יושג בהדרגה מה שנחוץ בתחום זה. כפי שאמרתי לאחרונה, העיקרון היסודי של קהילה חברתית הוא שהוא מוכרח להתבסס על **אמון**, במובן אשר צוין. זה מוכרח להילקח בכל הרצינות. בהיבטים רבים מאוד, אמון זה יהיה נחוץ גם בעתיד ביחס לנתיבי ההכרה. הגישה אשר אומצה כלפי אלה אשר נמצאים בעמדה לומר משהו על מדע-התקדשות, מוכרחה להיות: לבחון את דבריהם רק עם תבונה בריאה, לא עם סימפטיה, אנטיפתיה וכדומה, ואף לא בראי של רגש אישי. מוכרחים להבין, כל הזמן, שהחברה האנתרופוסופית מוכרחה לשאת במובן ממשי אמיתות על-חושיות לעולם. על-ידי כך, היא תוכל להשיג משהו נחוץ ומשמעותי באופן יוצא מן הכלל עבור האבולוציה של המין האנושי.

אבל, מוכרחים לזכור שלחוות התנסויות בספירות חושיות הוא כמובן עניין שיש לקחתו ברצינות. לפני זמן-מה, סיפרתי לכם על הדרך שבה חבר בתנועתנו, זמן קצר לפני שמת מהשפעותיהם של פצעי-מלחמה, כתב שורות ספורות שבהן, לנוכח המוות, דיבר על האוויר אשר התקשח, נעשה דמוי-גרניט. באותו זמן, אמרתי שזו התנסות אמיתית לגמרי.² חישבו רק על ההתנסויות האלמנטריות ביותר אשר קשורות לחציית הסף של עולם הרוח ותוכלו לקבל אומדן על חשיבות הדברים הללו. בחיינו במהלך היום – או גם במהלך הלילה, כי אז יש אור חשמלי – השמש, אור-השמש, מאירה את האובייקטים שמסביבו; אור-השמש עושה אותם גלויים-לעין. בדרך דומה, החושים האחרים נעשים מודעים לאובייקטים שמסביב. אם אגביל את עצמי עתה לדוגמה של אור-השמש דרכו הסף נחצה, האדם מוכרח להתאחד עם האור בישותו הפנימית ביותר. האור אינו יכול לאפשר לו לראות אובייקטים, כי עליו לחדור אל תוך האור עצמו. אפשר לראות אובייקטים רק בעזרת האור כל עוד האור נמצא בחוץ. כאשר האדם עצמו נע יחד עם האור, את האובייקטים אשר מוארים על ידו בלתי-אפשרי לראות עוד. אך כאשר, בישותו הנפשית, הוא נע באור עצמו, אז בפעם הראשונה הוא נעשה מודע לכך שהחשיבה במציאות היא אחת עם האור אשר אורג בעולם.

חשיבה אשר כבולה לגוף מתאימה אך ורק לחיים הפיזיים. ברגע שבו אנו עוזבים את הגוף הזה, חשיבתנו מאבדת את גבולותיה; היא אורגת באור, חיה באור, היא אחת עם האור. אבל, ברגע שבו חשיבתנו נקלטת באור, בלתי-אפשרי עוד שיהיה 'אני' באותה קלות שבה לאדם יש 'אני' בין לידה ומוות בלי לעשות דבר לשם כך. גופו מאורגן בדרך כזו שישותו משתקפת דרך הגוף ואת תמונת-הראי הזאת הוא מכנה ה'**אני**'

² ראה בסדרה *ההשפעות של לוציפר ואהרימן*, GA-191, הרצאה 4 אשר ניתנה בדורנאך ב-15 בנובמבר 1919: "רושם מטבע כזה מוכרח להיות מובן... כי, במאבק לרכישת החכמה הנחוצה עבור העתיד, אחת מההתנסויות התכופות ביותר היא הבאה: העולם המקיף לוחץ על האדם כאילו האוויר התקשח פתאום והפך לגרניט. את הסיבה לדברים הללו אפשר לדעת, כי יש צורך רק לזכור שזו השאיפה של הכוחות האהרימניים לגרום לאדמה להתקשח לגמרי."

שלו. זוהי תמונת-ראי מהימנה של ה'אני' הממשי, אך זו תמונת-ראי, תמונה בלבד, תמונת-מחשבה, מחשבה של תמונה. וברגע שבו הסף נחצה, היא זורמת אל תוך האור.

אלמלא עוגן נוסף היה נגיש עתה, לאדם לא היה כלל 'אני'. כי, ה'אני' הזה שיש ברשותו בין לידה ומוות, מסופק לו על-ידי גופו. הוא מאבד אותו ברגע שבו הוא עוזב את הגוף ואז הוא יכול להיות מודע ל'אני' רק על-ידי כך שהוא מתאחד עם מה שאפשר לכנות **הכוחות של כוכבי-הלכת**, במיוחד השונויות של כוח הגרביטציה של כוכב-הלכת. הוא מוכרח להיות אחד עם כוכב-הלכת, עם האדמה, שהוא חש את עצמו חלק מהאדמה כפי שאצבע חשה את עצמה איבר של האורגניזם האנושי. אז, באיחוד עם האדמה, מתאפשר לו שוב לרכוש 'אני'. הוא קולט שכפי שכאן בחיים הארציים הוא משתמש בחשיבה בגוף הפיזי, כך לאחר החיים הארציים הוא יכול להשתמש באור.

לכן, מנקודת-מבטה של ההתקדשות, יש לומר: האדם מאוחד עם כוח הגרביטציה של האדמה ובאמצעות אור קורן, הוא עוסק בדברים של העולם. בהיותו מיושם על ההתנסות מעבר לסף, זה מבטא את אותה עובדה אשר מבוטאת כאשר אדם אומר כאן על האדמה: האדם חי בגופו וחושב על הדברים של העולם. על החיים שבין לידה ומוות, אנו אומרים: האדם חי בגוף ועוסק בדברים באמצעות חשיבתו.

ברגע שבו הוא עוזב את הגוף, מוכרחים אנו לומר: הוא מאוחד עם כוח הגרביטציה של האדמה או השונויות שלו, עם חשמל או מגנטיות ובאמצעות אור קורן, בה במידה שעתה הוא חי באור, הוא עוסק בדברים של העולם.

כאשר דברים אשר **הוארו** בדרך הזאת – במקום שרק יחשבו עליהם, כפי שהינו בדרך-כלל המקרה – מוכנסים לתוך מילים, הם מובנים לגמרי לתבונה אנושית בריאה. אפילו מתקדש, אם הוא לא פיתח את התבונה שלו בדרך הנכונה, הוא לא ירכוש דבר מהתנסויותיו העל-חושיות. כאשר מישהו כיום – בבקשה התייחסו למה שאומר עתה כעניין רציני באמת – למד לחשוב בדרך אשר מותאמת באופן מושלם לעמידה בדרישות של מבחני בית-ספר, כאשר הוא רוכש הרגלי-חשיבה אשר מאפשרים לו לעבור מבחנים אקדמיים בהצטיינות יתרה – אז, כושר התבונה שלו יושחת עד כדי כך שגם אם מיליוני התנסויות בעולם העל-חوشي היו מוגשות לו על מגש, הוא היה רואה אותן באותה מידה מועטה שהייתם יכולים לראות באופן פיזי אובייקטים בחדר חשוך; כי, מה שמכשיר בני-אדם להתמודדות עם הדרישות של עידן מטריאליסטי זה, מחשיך את החלל שבו העולמות העל-חושיים באים לקראתם.

בני-אדם התרגלו לחשוב בדרך האחת והיחידה האפשרית כאשר החשיבה מבוססת על התפקודים הגופניים. סוג זה של חשיבה חקוק בתוכם מימי נעוריהם ואילך. אך, תבונה אנושית בריאה אינה מתפתחת על יסודות גופניים; היא מתפתחת בפעילות רוחית חופשית. ואפילו בבתי-הספר היסודיים שלנו בימינו, ילדים מתחנכים בדרך שהינה רחוקה מפעילות רוחית חופשית. שיטות ההוראה מעכבות את התפתחותה של פעילות רוחית חופשית. האם מישהו יעז ליטול על עצמו את האחריות להסתיר מהעולם את האמיתות

החיוניות של עידן זה? יתכן שבני-אדם לא יבינו מדוע חשבו שיש צורך להפעיל מוסד כמו בית-ספר ולדורף בשטוטגרט. אך, באמצעות בית-ספר ולדורף זה, לפחות לחלק מהילדים תינתן הזדמנות ממשית לסלק את הקנאות של הזמנים וללמוד כיצד לנוע ביסוד החשיבה שהינו חופשי באמת. כל עוד דברים כאלה לא נלקחים באור רציני זה, לא נתקדם.

עתה, הייתי רוצה להפנות את תשומת-לבכם לנטייה נוספת שעדיין נפוצה מאוד. היות שבני-אדם עייפו ממה שהינו עתיק בצורתו הרגילה, הם רוצים לתפוס משהו חדש; אך, לשם כך, הם רוצים שהחדש יהיה מוסתר איכשהו, ככל שהדבר אפשרי, בתפיסות העתיקות והרגילות. הכרתי אנשים רבים – ומוטב שלא תהיינה שום אשליות לגבי הדברים הללו – אשר נוכחו לדעת שמדע הרוח האנתרופוסופי שואף להפיץ משהו אמיתי ונכון ביחס לכריסטיאניות, ביחס למיסטריית גולגתא. אך, בקרבם היו אחדים שעבורם זו הייתה אמת רק מפני שזה חשף אותם לפחות אי-הסכמות בחוג הכנסייה; לפיכך, הם גילו שהאנתרופוסופיה מתאימה יותר מאשר צורה אחרת של מדע רוחי אשר דוגל בהשקפה שונה ביחס לכריסטיאניות. במדע הרוח האנתרופוסופי, השאלה האחת והיחידה היא שאלת האמת; אבל, עם בני-אדם מסוימים, זו לא הייתה תמיד רק שאלה של האמת, אלא, לעתים קרובות, של סתגלנות. כמובן, בימינו אין זה נעים להעיד על הגישה לאמת אשר מאומצת על-ידי נציגיהם של מסדרים דתיים ובסופו של דבר על-ידי קהילת מאמיניהם שגם מושפעים מזה. זוהי מגמה של הזמנים שמוכרחים לראותה באור בהיר.

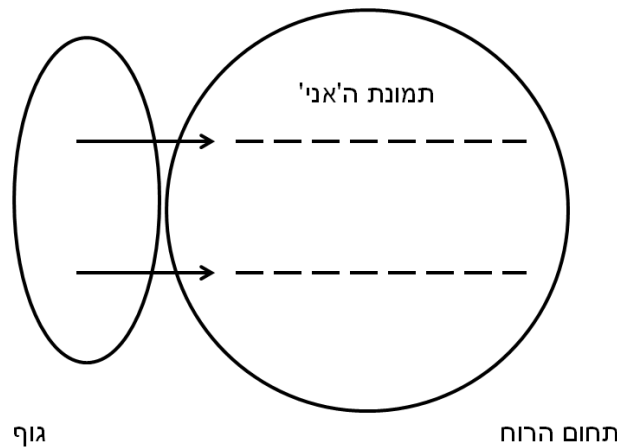
*

אם יש רצון לגשת אל העולם העל-חوشي בדרך נכונה, מוכרחים לגלות עניין בכל הדברים – אך, לעולם לא מתוך סקרנות גרידא. בני-אדם עשויים לערבב סקרנות עם התעניינות. הם מוכרחים לא רק לחשוב באופן שונה, אלא לחוש באופן שונה ביחס לכל הדברים. אם מדע הרוח האנתרופוסופי היה אי-פעם מקבל מעטה המתאים לאווירה במסיבות-תה או מה שתואם להן בימינו, זה בשום פנים ואופן לא היה תורם להגשמת משימתו – כי, משימתו הינה בעלת חשיבות רצינית.

הסיבה לעוינות אשר באה לידי ביטוי בתקופה הנוכחית בצורות מכוערות היא פשוט הסיבה הבאה: בני-אדם מבינים שכאן אין מדובר בכת או 'חוג משפחתי' עליז יותר כפי שרבים רוצים, אלא שמהו שואף באמת להמריץ את האימפולסים אשר נדרשים על-ידי תקופה זו. אך, איזה עניין יש לרוב בני-האדם כיום באימפולסים הללו? אילו רק יכלו להתחמם או לאמץ משהו בעל טבע של דת חדשה! על אנוכיות זו של הנפש, אשר מניעה בני-אדם רבים מאוד למדע הרוח האנתרופוסופי, מוכרחים להתגבר. התעניינות בעניינים הגדולים של האנושות נחוצה להבנה אמיתית כלשהי של האנתרופוסופיה.

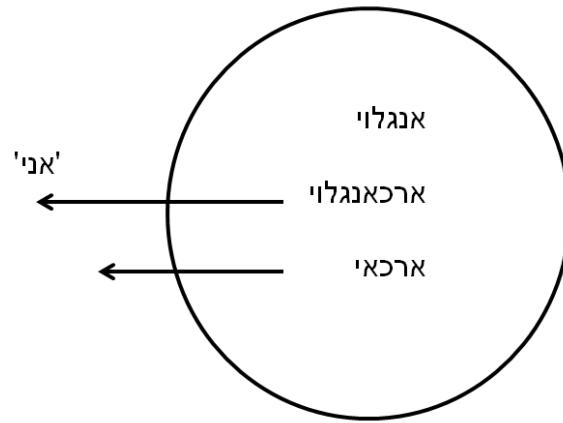
את הדאגות הגדולות הללו של חיי האנושות יש לבחון בבירור בעובדות הפשוטות ביותר, לכאורה, של החיים. אך, בהיבט אחד חיי התפיסה והרגש שלנו בכללותם מוכרחים להשתנות אם ברצוננו להכווין

את התבונה האנושית הבריאה כך שהיא תתפקד בזרימה הנכונה של מדע הרוח. הרשו לי לחזור על הדברים: חיי-הנפש שלנו בכללותם מוכרחים להשתנות בהיבט מסוים אחד כדי שהתבונה האנושית הבריאה שלנו תתפקד בזרימה של חיי-הרוח אשר מובאים למין האנושי דרך האנתרופוסופיה. מהו הכיוון אשר ניתן לנו כאן על האדמה על-ידי התרבות אשר נחנקת במטריאליזם? ההתמצאות שלנו היא כזו שאנו חשים את עצמנו כבני-אדם **גופניים** – עם עצמות, שרירים, עצבים. וגופנו פועל כראי אשר משקף לנו את תמונת ה'אני' שלנו – באופן סכמתי, כך:

ישותכם האמיתית נמצאת היכן-שהוא בתחומים הרוחיים. כאן, בעולם הפיזי נמצא גופכם. הוא נעשה ראי אשר משקף לכם את תמונת-ה'אני'. ה'אני' עצמו נמצא כאן, אך תמונת-ה'אני' משוקפת לכם על-ידי הגוף. אתם יודעים על קיומה של תמונת-ה'אני' כאשר אתם מסתכלים בגוף עם **אותו** מרכז של ישותכם שעליה רוב בני-האדם בימינו אינם יודעים דבר, אך שבה הם, אף-על-פי-כן, חיים. כך, ה'אני', כולל המחשבות, הרגשות ואימפולסי-הרצון, משוקף על-ידי הגוף. מאחורי תמונת-ה'אני' זו, נמצא הגוף והאדם מכנה את התמונות המשוקפות הללו, **הנפש** שלו; מאחורי הנפש, הוא קולט את הגוף ומשתמש בו ככלי אשר תומך אותו.

אך, תמונה זו: שם למטה, נמצא הגוף; שם, עולה ה'אני'... תמונה זו מוכרחה להשתנות לגמרי. זוהי תמונה אשר נקלטת בסבילות מוחלטת והיא אכן נקלטת רק מפני שהגוף נמצא מאחוריה. מוכרחים אנו ללמוד לקלוט באופן שונה למדי. מוכרחים אנו ללמוד לקלוט כך: אתם נמצאים שם בעולם הרוח שלכם, עולם שבו אין שום צמחים, מינרלים ובעלי-חיים, אלא אנגלוי, ארכאנגלוי, ארכאי והישויות האחרות של ההיררכיות. **בהן** אתם חיים. והיות שהישויות הללו ממלאות אותנו לפני ולפנים, אנו מקרינים את ה'אני'.

אנו מקרינים את ה'אני' הזה מעולם הרוח. מוכרחים אנו ללמוד לחוש את ה'אני' הזה, לחוש שיש לנו בתוכנו את ה'אני' שמאחוריו ניצבות ההיררכיות. כפי שהגוף, בהיותו מורכב מהיסודות של שלוש ממלכות הטבע, נמצא מאחורי ה'אני' שהינו תמונה בלבד. מוכרחים אנו לעבור מהתנסות סבילה לפעילות מלאה ביותר. מוכרחים אנו ללמוד לחוש שה'אני' הממשי שלנו מתהווה עבורנו מתוך הגוף אשר משתייך להוויית-הקיום הפיזית.

זהו היפוך התחושה הרגילה ולהיפוך הזה מוכרחים אנו להתרגל. זהו הדבר החשוב – לא צבירת עובדות ונתונים. הם יהיו שם בשפע ברגע שבו נחוה היפוך זה של התחושה. אז, כאשר החשיבה פעילה במובן ממשי, נולדות אותן מחשבות אשר יכולות להפרות חשיבה חברתית. כאשר ל'אני' מתאפשר להישאר תמונת-ראי, החשיבה יכולה להתחשב רק באותם נושאים חברתיים שהינם – כפי שאמרתי אתמול – תוצאה בלבד של שינויים בניסוח. רק כאשר אדם פעיל ב'אני' שלו שמחשבותיו יכולות להיות חופשיות באמת.

במאות השנים האחרונות, לפני זמן לא רב, חירות זו בחשיבה עדיין הייתה נוכחת בבני-אדם, אף על פי שהיא נבעה, זה נכון, מתכונות אטוויסטיות של הנפש. הם התייחסו באופן אינסטינקטיבי להגשמת החירות הזאת בחשיבתם כאדיאל, בעוד שיהיה עלינו להגשים זאת בעתיד עם מאמץ מודע. יש לזה המחשה חיצונית. פשוט, הסתכלו בתעודות-ההסמכה אשר ניתנות לתואר דוקטור באוניברסיטאות במרכז-אירופה. ככלל, בני-אדם מתמנים לא רק לדוקטורים, אלא לדוקטורים ולמאסטרים של שבע האומנויות החופשיות – אריתמטיקה, דיאלקטיקה, רטוריקה וכן הלאה. זה כבר לא אומר דבר, כי שבע האומנויות החופשיות אינן נכללות בשום מקום בתוכנית הלימודים של האוניברסיטאות המודרניות. זהו שריד קדום, זו מורשת מתקופה קדומה שבה דרך החיים באוניברסיטה, בני-אדם שאפו לשחרר את חשיבתם, לפתח חיי-נפש אשר יוכלו להתעלות לחשיבה חופשית באמת.

באוניברסיטאות בימינו, התארים של מאסטר של האומנויות החופשיות ודוקטור לפילוסופיה, עדיין ניתנים. אך, אין זה יותר מאשר שריד קדום, כי איש אינו מבין מהן באמת האומנויות החופשיות. הן מכונות 'אומנויות' רק מפני שהן הושגו בספירה אשר נמצאת מעל לספירת ההתנסות החושית, כפי שהדמיון של

האמן מתגלה באופן חופשי ובלתי-תלוי בהוויית-קיום חומרית. התארים אשר מוטבעים בתעודות-ההסמכה של האוניברסיטאות, ייצגו פעם ממשות, כפי שדברים רבים אחרים שעדיין מתקיימים בניסוח הנוכחי באוניברסיטאות היו פעם ממשויות. התואר מאסטר לאומנויות חופשיות,³ הוא דוגמה אופיינית מאוד.

תפיסה חיה זו של העצמיות מוכרחה להירכש שוב. אך, היא מנוגדת לטבעה שלה, כי בני-אדם כיום מעדיפים להסתובב עם תמיכות במקום להשתמש ברגליהם. האידיאל שלהם הוא שמה שהם אמורים לחשוב עליו, יימסר להם על-ידי העובדות החומריות החיצוניות. לא נעים להם להבין שחשיבה במובן אמיתי מוכרחה להיחוות בפעילות רוחית חופשית, כי משמעות הדבר היא שעליהם להתנתק מהדברים הנוחים של החיים, מכל האביזרים, מכל התמיכות בחיי-הנפש. בכל עת שדברים נאמרים מנקודת-מבט של סוג של חשיבה שאין לה כל קשר לעולם החושים, אלא יוצרת בחירות מוחלטת מתוך אינטואיציות, בני-אדם אינם מבינים זאת. ספרי חשיבה אינטואיטיבית כנתיב רוחי – פילוסופיה של חירות⁴ לא הובן מפני שהוא יכול להיתפס רק על-ידי מי שבכוונתו לפתח מחשבות חופשיות באמת, מי שבאמת ובמובן חדש הינו מאסטר של האומנויות החופשיות.

אלו הם הדברים שמוכרחים להבין כיום ברגש הנכון וברצינות הראויה להם. במיוחד לחברים האנגלים אשר נמצאים כאן לזמן קצר בלבד, ברצוני לומר: הבניין שהקמנו על גבעה זו, יש להתייחס אליו כמגדלור חיצוני עבור המאפיינים של העתים. בניין זה ניצב כאן כדי שדרכו ייאמר לעולם: אם תמשיכו לחשוב בדרך הקדומה, כפי שהתרגלתם במשך ארבע מאות שנים לחשוב במדעים שלכם, הרי שתדונו את האנושות להרס. בעזרת תמיכות, תוכלו לשאוף לייסד בדרך הקלה עקרונות של חיים חברתיים, אך בעשותכם זאת רק תשמרו את מה שהמוות כבר נוכח בו.

עבור חיי-הנפש בימינו, חיוני לפתח חשיבה שהיא חופשית באותה מידה כמו אותן תצורות שמהן, בארכיטקטורה, בפיסול או בציור, נעשה ניסיון לבנות את הבניין הזה. מטרתו היא שבנקודה אחת על האדמה, הדברים הללו מוכרחים להיאמר לא רק באמצעות מילים, אלא גם באמצעות צורות. בני-אדם מוכרחים לחוש שכאן, באמצעות הצורות הללו, משהו שונה ממה שיכול להישמע כיום במקום אחר בעולם, נועד להיאמר וכן שמה שנאמר נחוץ בדחיפות למען המשך התקדמותו של המין האנושי ביחס להכרה ולעקרונות חברתיים, ביחס לכל המדעים ולכל ענפי החיים החברתיים.

*

³ Magister Artium Liberalium
⁴ GA-4, הוצאת בדולח.

רשימת ספרים והרצאות בהוצאת בדולח

רשימת הספרים וההרצאות בהוצאת בדולח מופיעה באתר:

<https://bdolah-books.wixsite.com/bdolah-books>